

Program edukacji regionalnej
dla szkół podstawowych,
gimnazjów
i szkół ponadgimnazjalnych
„Kwidzyn moje miasto”

autor: dr Justyna Liguz
Kwidzyn 2010

Kwidziniakom zakochanym w swym Kwidzynie

Zakochali się w pamięci o starówce i starej Katedry dziejach
Przez pryzmat historii miasta patrzą na wszystko co jest dookoła.
Tropią ślady Kwidzyna i jego mieszkańców w losowych zawiejach
Gdziekolwiek są, wciąż do siebie, ta ich Mała Ojczyzna woła.

Tęsknią zza mór i lasów, do Kwidzyna - miasta swych młodych lat.
Wracają wciąż myślą do ulic i parków piękniejszych z roku na rok,
wracają myślą do starych murów wrosniętych w historyczny świat,
gdziekolwiek są, pamiętają, że kiedyś w Kwidzynie postawili...

...swój pierwszy krok

andrzejrezulak

Nie sztuką jest dzisiaj napisanie programu edukacji regionalnej. Sztuką jest napisanie programu, który będzie przyjazny nie tylko dla ucznia, ale też dla nauczyciela, ponieważ to nauczyciel będzie głównym „pośrednikiem” w przekazywaniu informacji o rodzinnym mieście. Układając program wzięte więc zostały czynniki, których nie ma przy doborze treści dla każdego „zwykłego” przedmiotu. W każdej szkole, rozkład nauczania dla każdego przedmiotu uwzględnia przede wszystkim fakt, że treści te będzie wprowadzał nauczyciel przygotowany, z odpowiednim wykształceniem kierunkowym, z silną bazą bibliograficzną pod ręką. W przypadku historii regionalnej trzeba wziąć pod uwagę, iż nauczyciel może być przygotowany w mniejszym stopniu lub wcale, że sam nie przeszedł żadnej ścieżki wprowadzającej treści regionalne, że może nie być pasjonatem historii, czy wreszcie sam może pochodzić z zupełnie innych stron i nie czuć się specjalnie związanym z Kwidzynom.

Program taki musi być więc przyjazny i atrakcyjny dla nauczyciela. Jeśli nauczyciel podejmie się realizacji treści regionalnych z przyjemnością i wszelkimi pomocami do jego wprowadzenia, to jest w stanie „pociągnąć” za sobą każdego ucznia, a o to przecież chodzi w historii regionalnej. Aby zarazić nią, zarazić chęcią poszukiwania informacji, chęcią zdobywania wiedzy, bo nabyta tą drogą wiedza, to historia naszej małej ojczyzny – miejsca, w którym rodziliśmy się, mieszkamy, uczymy. Miejsca, w którym przeżywamy wiele miłych chwil, ale także miejsca, do którego kiedyś będziemy być może tęsknić, jeśli przyjdzie nam z niego odejść.

Program „Kwidzyn, moje miasto” został opracowany na podstawie wieloletnich doświadczeń w badaniu historii regionu, organizowaniu różnego rodzaju działań edukacyjnych czy własnych doświadczeń, związanych z pracą w szkole. Program został skonstruowany w taki sposób, aby „wpisywał się” także w różnego rodzaju działania, wcześniej już podejmowane przez różne instytucje, a mające na celu promocję regionu, czy prowadzenie działalności edukacyjnej. Już sam tytuł programu, celowo zastosowany tutaj, ma nawiązywać do hasła, z którym na co dzień stykamy się, widząc logo naszego miasta na

stronach internetowych, folderach, czy w szerokich działaniach promocyjnych. Hasło „Kwidzyn, moje miasto” ma niejako automatycznie wywoływać poczucie przynależności do miejsca, w którym mieszkamy.

Kolejnym wyznacznikiem proponowanych treści jest dostępność materiałów i opracowań, z których będą korzystali zarówno uczniowie jak i nauczyciele. Autor nie zakłada w proponowanym zestawie żadnych zajęć i tematów, do których brakuje ogólnodostępnych opracowań i źródeł informacji. Dołączony zestaw literatury obejmuje materiał podstawowy, wystarczający dla poprowadzenia programu w szkole podstawowej, ale zakłada także możliwość poszerzania własnej wiedzy o treści wybiegające poza proponowany materiał. Pozostawia więc w pewnym sensie drogę otwartą na wprowadzanie kolejnych tematów i zajęć dla nauczycieli, którzy podejmą próbę poszerzania wiedzy własnej oraz umiejętności uczniów.

Pod uwagę brany był jeszcze jeden aspekt, mianowicie kwestia chęci i czynnego uczestniczenia ucznia w procesie kształcenia. Regionalizm ma tę przewagę, że dotyczy miejsca zamieszkania, rodziny, własnego otoczenia, co pozwoli na większe zaangażowanie wszystkich uczniów na lekcji. Realizacja poszczególnych jednostek pozostawia zawsze możliwość rozwijania danej tematyki, zorganizowania wyjścia w teren, korzystania z wiedzy starszych, czy realizację jednego tematu na kilku jednostkach lekcyjnych zamiast zamkniętych 45 minut. Program „Kwidzyn moje miasto” jest więc na tyle elastyczny, że można go dopasować do każdej grupy, w zależności od stopnia zainteresowania uczniów.

Dotychczasowe doświadczenia i obserwacje autora pokazały, że pojedyncze zajęcia czy tzw. ścieżki międzyprzedmiotowe nie zdały egzaminu. Różnie bywało z realizacją edukacji regionalnej. W kwidzyńskich szkołach są nauczyciele pasjonaci, którzy podejmują swoje własne pomysły, ale są także tacy, którzy treści związanych z małą ojczyzną nie realizują wcale. Zaproponowany program jest w stanie to zmienić. Obecna podstawa programowa pozwala na stworzenie jednolitego programu, który może być atrakcyjny, spójny, a co najważniejsze może być realizowany w dowolnym czasie i niekoniecznie przez jednego tylko nauczyciela. Prezentowany program „Kwidzyn, moje miasto” zakłada obowiązkową realizację wszystkich zakładanych treści, ale nie narzuca czasu realizacji, miejsca realizacji, nie wymusza, na jakim przedmiocie treści mają być realizowane. Program zakłada poprowadzenie systematycznego ciągu zajęć, które mogą być prowadzone przez kilku nauczycieli równolegle (np. na jęz. polskim, przyrodzie, godz. wych.), ale też może być prowadzony na zasadzie jednej 19 jednostki lekcyjnej pozostającej w dyspozycji nauczyciela.

W zamyśle autora – program zakłada przekazanie mniejszej ilości treści związanych bezpośrednio z dawnymi dziejami Kwidzyna, większą uwagę poświęcając na poznanie miasta „od podszewki”, zrozumieniu jego kulturowych naleciałości, czy okoliczności, które mają wpływ na funkcjonowanie miejskiego organizmu. W potencjalnej klasie zasiadają uczniowie o różnym poziomie wiedzy, percepcji i umiejętności. Nie można więc przekazywać zbyt wielkiej ilości treści czysto historycznych, które zawsze można odnaleźć i poszerzyć w dostępnej literaturze, należy większą uwagę skupić na pokazaniu dziedzictwa kulturowego w oparciu o przykłady z terenu (z miasta).

Ponadto, analiza wielu programów edukacji regionalnej, w różnych szkołach i różnych miejscowościach w Polsce pokazała zdaniem autora, że w większości przypadków programy te przekazują bardzo podstawowe treści, zazwyczaj ograniczające się do pokazania strojów miejscowych, gwary, obyczajów, a więc życia codziennego mieszkańców danego regionu, nie odbiegającego wstecz bardziej niż 100 lat. Mało jest treści, pokazujących szerokie dzieje, konkretne ważne wydarzenia dotyczące miejscowości, uwypuklenie dziejów danej miejscowości w różnych okresach historycznych. Na taki stan rzeczy może nakładać się kilka przyczyn. Wielu nauczycieli chciałoby bliżej zająć się edukacją regionalną, lecz nie potrafią

lub nie wiedzą, jak docierać do potrzebnych informacji. Często sami nie znają podstawowych faktów, bo także są „przybyszami z zewnątrz”.

W naszym „powiślańskim” przypadku dodatkowo komplikuje sprawę wielokulturowość naszego regionu, wielokulturowość mieszkańców, a co za tym idzie – także brak cech wspólnych, takich jak: potrawa regionalna, strój lokalny, muzyka, literatura, sztuka ludowa. To powoduje, iż mieszkańcy wciąż jeszcze w zbyt małym stopniu odczuwają potrzebę poszukiwania własnych korzeni na powiślańskiej ziemi i tworzenia wspólnej tożsamości. Nie jest dobrym rozwiązaniem zmieniać całkowicie taki stan rzeczy, tzn. zmuszać nauczyciela i uczniów do obowiązkowego, szerokiego zapoznawania się z historią miasta. Należy pamiętać także, że przy wdrażaniu programu w poszczególnych szkołach, to w wielu przypadkach najpierw nauczyciel będzie musiał zapoznać się dokładnie nie tylko z programem, ale poznać treści, które sam będzie przekazywał dalej.

Podając wyzwanie jakim jest wdrożenie programu z edukacji regionalnej nauczyciel musi uświadomić sobie to, że nie jest to zadanie łatwe, lecz z pewnością pasjonujące i przynoszące wiele satysfakcji. Dzięki niemu wiele osób wróci do własnych pierwszych doświadczeń związanych z poznawaniem historii rodzinnego miasta, obyczajów, tradycji, krajobrazów. Ważne jest by zapewnić uczniom takie doświadczenia, do których w przyszłości oni sami będą się odwoływać w dorosłym życiu. Na nich zbuduje swój związek emocjonalny z regionem, poczucie tożsamości i obywatelskiej więzi. W barwnym multikulturowym i zglobalizowanym świecie poczucie przynależności do konkretnego środowiska, regionu i narodu jest szczególnie ważne.

Celem nadrzędnym programu jest, by wszyscy odbiorcy tych treści nie tylko znali swoje miasto, jego historię, zabytki, tradycje, ale również otaczali je troską, dbali o jego piękno, zabiegali o dalszy rozkwit, a przede wszystkim byli dumni, że SĄ JEHO MIESZKAŃCAMI.

Program edukacji regionalnej „Kwidzyn Moje miasto” w pełni odpowiada celom edukacyjnym, treściom i osiągnięciom określonym Podstawą Programową.

*

Mieszkamy na bardzo specyficznym terenie. Kwidzyn był zawsze miastem, w którym mieszały się różne kultury, położonym na tak zwanym pograniczu. Przez całe wieki podlegał panowaniu niemieckiemu. W życiu codziennym miejscowej ludności przeplatały się różne tradycje, zwyczaje i języki, jednak tak zwana „wielka polityka” powodowała, że żywioł niemiecki zawsze miał tu swoje największe wpływy. Efektem politycznych manipulacji podczas konferencji pokojowych po II wojnie światowej, ziemie będące dotąd częścią niemieckiego organizmu państwowego, w tym także Kwidzyn, Polska otrzymała tytułem rekompensaty za utracone tereny na wschodzie. Aby nadać wydarzeniu odpowiednią rangę propagandową, ówczesne władze Rzeczypospolitej określiły je mianem „Ziem Odzyskanych”. Z decyzją dotyczącą granic związane było jednak drugie, równie istotne postanowienie rozstrzygające o losach dotychczasowych mieszkańców tych terenów. Aby zapobiec potencjalnym konfliktom narodowościowym, Niemcy z „Ziem Odzyskanych” mieli być wysiedleni za Odrę.

W 1945 roku na Powiślu w zasadniczy sposób zmieniły się dotychczasowe stosunki państwowe, polityczne, gospodarcze, wyznaniowe, ludnościowe i narodowe. Przerwana została ciągłość historyczno-kulturowa tego regionu, czego przejawem był niespotykany w dziejach nowożytnej Europy proces masowej wymiany ludności. Na przyłączone do Polski obszary zaczęli napływać nowi mieszkańcy: Polacy z różnych stron przedwojennej Polski, a także Ukraińcy, Białorusini, Polacy zabużańscy oraz inne grupy narodowe i etniczne.

Przybywali tu dobrowolnie lub pod przymusem.. To, co powstało po 1945 roku, nie było takie samo jak wcześniej. Nie było już na Pomorzu Mennonitów, Słowińców, Żydów, dramatycznie zmalała liczba Niemców czy ewangelików. Kwidzyn i Powiśle są w dużej mierze makietą, którą dopiero wypełniamy nową treścią, stąd często pojawiający się termin „mapy rodów kwidzyńskich”. Dla nich właśnie Powiśle stało się dziś także ich „własnym” Powiślem.

Są także pozytywne zjawiska w całym procesie tworzenia się tożsamości na Powiślu. Bardzo dużą rolę odgrywają ludzie młodzi, którzy w maratonie życia codziennego znajdują czas na rozważania o własnym miejscu we współczesnym społeczeństwie, doszukują się korzeni zarówno po rodzicach, jak i śladów dawnych mieszkańców tych ziem. Służy temu zjawisku nieskrępowane wydawanie książek, artykułów oraz innych powszechnie dostępnych publikacji o tematyce regionalnej. Organizuje się liczne konkursy dla młodzieży, w szkołach prowadzi edukację regionalną. Proponowany program z pewnością nie wprowadzi „od nowa” tego procesu dydaktycznego. Program „Kwidzyn. Moje miasto” jedynie usystematyzuje i wzmocni naukę regionalizmu, który realizowany jest już od dawna przez wielu nauczycieli z naszego miasta.

STRUKTURA PROGRAMU

Program „Kwidzyn. Moje miasto” został opracowany z uwzględnieniem treści zawartych w nowej podstawie programowej. Do zagadnień i tematyki zajęć dostosowano szereg zadań edukacyjnych, które można modyfikować wg potrzeb. Przeznaczony jest on do realizacji kształcenia w szkole podstawowej, gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej. Program pozostawia dowolność wykorzystania treści, jednak najlepszym rozwiązaniem byłaby współpraca nauczycieli różnych przedmiotów, ponieważ zagadnienia regionalne często pokrywają się z treściami, zawartymi w realizacji języka polskiego, przyrody, historii, etc.

Program edukacji regionalnej został podzielony jedynie na stopnie edukacji. W każdym etapie nauczania zaproponowanych zostało po 10 tematów, do realizacji w każdej klasie, w dowolnym momencie roku szkolnego. Jedynie dla nauczania zintegrowanego (klasa I-III) zaproponowano blokowo treści zajęć, pozostawiając nauczycielowi możliwość dopasowania danego tematu do tego, jaki materiał aktualnie realizuje w klasie. Także w tym jednym przypadku nie ma wymogu realizacji wszystkich jednostek lekcyjnych, założono przeprowadzenie 10 zajęć w ciągu roku szkolnego, pozostawiając fakultatywność doboru tematów lekcji. Ta część zawiera treści z zakresu życia w grupie rówieśniczej, w społeczności szkolnej, rodzinie, sprzyjające rozwijaniu poczucia przynależności do tych grup i społeczności. Realizacja takich zajęć wprowadzi dziecko w świat historii, pozwoli dostrzegać upływ czasu i dokonujące się zmiany w życiu poszczególnych ludzi i zbiorowości, pozwolą kształtować wyobraźnię historyczną, rozbudzać zainteresowania przeszłością własną, swojej rodziny, miasta. Wiele uwagi przy realizacji tej części warto poświęcić na formy, w których jednak najważniejszą rolę powinny pełnić zabawy, prace plastyczne w dowolnej technice, gry dydaktyczne.

W pozostałych częściach (stopniach edukacji) materiał został dobrany w określony sposób. W klasach IV - VI założono jedynie epizodyczność treści. Nie zakłada się przekazywania żadnych informacji, które trzeba „ubierać” w proces, analizować jego przebieg. Większą wagę przyłożono do przekazania konkretnych wycinków, których omawianie spowoduje większe zainteresowanie historią lokalną. Tematy obejmują wiadomości, związane z symbolami, nazwą miasta, sławnymi postaciami, a informacje z nich wyniesione będą dobrym „podkładem” do realizacji bardziej „poważnych” tematów historycznych. W czasie tego stopnia uczniowie bardziej mają przygotować się do

poznawania szerszej wiedzy z dziejów miasta, poznać umiejętności, potrzebne przy uczeniu się historii. Ostatnia klasa bardziej także prezentuje treści współczesne, włącznie z podjęciem próby uświadomienia odbiorcy, że w Kwidzynie warto mieszkać i miło spędzać czas.

Nauczanie w szkołach gimnazjalnych nieznacznie poszerza treści, realizowane w formie zabawowej w młodszych klasach, ale także w dalszym ciągu nastawione jest na wyszukiwanie ciekawych epizodów i doświadczanie historii miasta niż jej uczenie się. Większość proponowanych zajęć można odbyć poza szkołą, w konkretnych placówkach, na edukacyjnych wyjściach w teren czy spotkania z ciekawymi ludźmi. Takie doświadczanie historii pokazuje jej „ludzką twarz”, nie jest zbiorem suchych faktów, ale potrafi być zajmująca i ciekawa. Takie odkrywanie historii Kwidzyna nie wymusza siedzenia nad książkami i przyswajania wiedzy jedynie poprzez czytanie tekstów. Wiele tematów „dotyka” uczestników lekcji bezpośrednio, pokazuje cały szereg wielobarwnego przecież organizmu, jakim jest Kwidzyn.

Ostatni etap – kształcenia w szkole ponadgimnazjalnej jest już w zamyśle autora bardziej poważnym kursem po historii miasta. Wprowadzono tu konkretne, całościowe zagadnienia, ma charakter rozszerzony i obejmuje tematy od początku dziejów, aż po współczesność. Tak jest przez pierwsze dwa lata nauki, potem następuje przejście do różnych dziedzin nauk humanistycznych, a mówiąc dokładniej około historycznych. Proponuje problemowe przedstawienie wybranych zagadnień, które mogłyby zaciekać uczniów. Są to zagadnienia omawiane na przestrzeni dziejów lub też dotyczą stricte danej epoki. Ostatnia klasa kształcenia to ponowne doświadczanie życia miasta, zaznajomienie z problemami dnia codziennego, kształtujące umiejętności funkcjonowania każdego ucznia w miejskim organizmie.

Tematy we wszystkich stopniach edukacji rozpisane zostały w formie tabeli, jako rozkład treści nauczania. Formy realizacji zajęć podano na zasadzie przykładowości i propozycji, zakładając, iż każdy nauczyciel ma swoje, wypróbowane sposoby kształcenia i na tyle duże doświadczenie, że narzucanie sposobów zdaje się być zbędne.

Dla każdego stopnia nauczania zaproponowano po 5 scenariuszy lekcji. Pozostawia się wolną rękę w zakresie ich wykorzystania, zakłada się także, że każdy nauczyciel ma możliwość modyfikacji scenariuszy pod swoim kątem i wg własnych potrzeb. Scenariusze lekcji zazwyczaj są kompilacją materiałów z kursów, publikacji metodycznych, internetu, doświadczeń własnych, modyfikowanie więc ich zawartości traktować należy jako rzecz naturalną. Jedynym ważnym, z punktu widzenia autora, czynnikiem, o którym należy pamiętać, to uwzględnianie możliwie szeroko wszystkich publikacji i materiałów, które pojawiły się w ostatnich latach na rynku wydawniczym Kwidzyna. Na szczególną uwagę zasługują wydawnictwa Kwidzyńskiego Centrum Kultury, Kwidzyńskiego Towarzystwa Kulturalnego oraz Towarzystwa Miłośników Ziemi Kwidzyńskiej. Z dystansem należy się odnosić jednak do publikacji starszych, w których znaleźć można wiele przekłamań i nieprecyzyjnych informacji. Szczegółowy wykaz literatury znajduje się na końcu opracowania. Autor programu szacuje, że ilość dostępnych publikacji, które można wykorzystać jako środki dydaktyczne jest w stosunku do innych miast, podobnych do Kwidzyna, naprawdę imponująca.

Do realizacji programu na wszystkich poziomach można wykorzystać metodę portfolio, która polega na prowadzeniu teczki dokumentującej pracę wokół każdego tematu. Podczas wycieczek, spacerów rodzinnych po mieście i okolicy, spotkań z ciekawymi ludźmi uczniowie mogą szukać i zbierać materiały oraz ciekawostki o najbliższym środowisku. Przeżywanie, obserwowanie, zdobywanie doświadczenia i gromadzenie wiadomości pomagają w poszerzaniu wiedzy oraz chęci poszukiwania jej w większym stopniu. Przy każdym etapie kształcenia można także zorganizować konkurs, który mógłby wieńczyć realizację treści na poszczególnych etapach.

CELE PROGRAMU „KWIDZYN. MOJE MIASTO”

Celem najważniejszym, podstawowym, ogólnym jest wytworzenie i umacnianie więzi emocjonalnej ze swoją małą ojczyzną. Ten cel „obowiązuje” na każdym etapie kształcenia. Począwszy od szkoły podstawowej, na każdym etapie kształcenia, uczeń będzie rozszerzał swój zakres wiedzy o przeszłości Kwidzyna, zgłębiał powiązania pomiędzy przeszłością, teraźniejszością a przyszłością. Będzie rozwijał różnego rodzaju umiejętności, które pomogą mu zrealizować zakładane cele w całości.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Cele dla wszystkich etapów kształcenia można założyć jako wspólne. Wiadomo, że inny będzie stopień ich realizacji w poszczególnych etapach, a niektóre z nich realizowane będą w wyższych klasach. Jednak pokrywają się i są następujące:

- Zainteresowanie uczniów przeszłością Kwidzyna
- Rozwijanie wiedzy o kulturze własnego regionu i jej związkach z kulturą narodową
- Kształcenie poczucia więzi z rodziną, środowiskiem lokalnym i regionem
- Kształtowanie poczucia przynależności do środowiska szkolnego, regionalnego i tożsamości narodowej
- Poznanie elementów historii regionu na tle ważnych wydarzeń historycznych
- Poznanie cech charakterystycznych dla Kwidzyna i okolicy
- Dostrzeganie związków tradycji rodzinnych z tradycjami regionalnymi
- Poznanie najbliższego środowiska geograficznego, specyfiki tego środowiska
- Dostrzeganie piękna najbliższej okolicy, walorów turystycznych i krajoznawczych
- Znajomość instytucji i zakładów użyteczności publicznej znajdujących się w lokalnym środowisku
- Rozwijanie poczucia estetyki, dostrzegania pozytywnych przykładów gospodarowania w regionie
- Nabywanie umiejętności docierania do różnych źródeł informacji, selekcjonowania, opracowywania, dzielenia się wiedzą

ZAKŁADANE OSIĄGNIĘCIA WYNIKAJĄCE Z PROGRAMU (EFEKTY REALIZACJI):

Uczeń:

- Zna dzieje własnego regionu
- Zna różnorodne źródła o regionie
- Definiuje i prawidłowo posługuje się zasadniczymi pojęciami i terminami z zakresu szeroko pojmowanej wiedzy o regionie
- Zna cechy krajobrazu lokalnego, jego wartości i zasoby
- Zna instytucje i zakłady użyteczności publicznej znajdujące się w lokalnym środowisku
- Rozwija wiedzę o kulturze własnego regionu

- Umiejętnie i atrakcyjnie potrafi promować swój region
- Aktywnie i świadomie uczestniczy w życiu społeczności lokalnej Kwidzyna

- Korzysta z różnych środków przekazu i informacji
- Indywidualnie pogłębia swoją wiedzę na temat własnego regionu
- Pielęgnuje regionalne dziedzictwo kulturowe
- Zna walory przyrodnicze własnego regionu
- Wskazuje instytucje i organizacje społeczno-kulturalne funkcjonujące w regionie
- i charakteryzuje zakres ich działalności
- Dostrzegać mocne i słabe strony własnego regionu, szanse i bariery rozwoju
- Charakteryzuje zabytki kultury w regionie

POSTAWY:

- Kształtowanie postawy przywiązania do tradycji
- Kształtowaniu postawy tolerancji wobec innych kultur, religii
- Kształtowanie postawy szacunku i przywiązania do własnego regionu
- Rozwój postaw patriotycznych, dostarczanie wzorców osobowych z przeszłości
- Ugruntowanie poczucia tożsamości narodowej przez rozwój tożsamości regionalnej
- Postawa troski o ocalenie i ochronę ginących elementów świata przyrody żywej i nieożywionej, charakterystycznej dla najbliższej okolicy i regionu

FORMY REALIZACJI PROGRAMU:

W młodszych klasach:

- Pogadanka
- Rozmowa nauczająca
- Zajęcia plastyczne
- Gry i zabawy dydaktyczne
- Wycieczki
- Drama

W starszych klasach:

- Rozmowa nauczająca, pogadanka
- Elementy wykładu
- Praca indywidualna
- Praca w grupach
- Praca ze źródłami historycznymi, ikonografią, zdjęciami, rycinami
- Praca z mapą
- Konkursy
- Burza mózgów
- Wycieczki
- Spotkania z ciekawymi ludźmi
- Zajęcia terenowe
- Praca z encyklopedią, słownikiem
- Dyskusja
- Praca z internetem
- Analiza SWOT
- Sporządzanie dokumentacji, foliogramy

EWALUACJA:

Ewaluacja powinna występować w różnych formach, w trakcie realizacji programu na każdym szczeblu. Należy stosować różnorodne metody, wzajemnie uzupełniające się: sprawdzanie i ocenianie, rozmowę, zabawę, obserwację oraz sprawdzanie i ocenianie. Mogą to być także wypowiedzi ustne, prace plastyczne, scenki rodzajowe, zabawy przy muzyce, obserwacja uczniów w toku wykonywania zadań, problemów. Ewaluacji będzie podlegała atrakcyjność programu dla uczniów, stosowane metody pracy nauczycieli oraz użyteczność programu w życiu (czy program wyposaża uczniów w wiadomości i umiejętności praktyczne).

Do badania ewaluacji w zakresie edukacji regionalnej można wykorzystać ankiety, testy, kwestionariusze. Czasem wystarczy zwykłe działanie, jak np. poproszenie uczniów o kawałek czystej kartki, a następnie polecenie napisania co uczeń wyrzuciłby „do kosza” z odbytych zajęć. Po napisaniu uczeń gniecie kartkę i wyrzuca do przygotowanego na ten cel kosza. Dla najmłodszych można rozdać kartkę z namalowanymi na niej balonikami, na których rozpisane są różne odczucia (zadowolenie, uśmiech, smutek, znudzenie, etc.) lub buźki. Polecenie w takim przypadku to: zaznacz, które baloniki wzięłbyś ze sobą do domu po dzisiejszych zajęciach?

Najbardziej rozpowszechnioną metodą są ankiety, które można oczywiście konstruować w bardzo różnorodny sposób. Inne narzędzia ewaluacji to: ankiety, testy wiadomości i umiejętności, wywiady, rozmowy z uczniami i rodzicami, hospitacje zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych przez dyrektora szkoły.

PODSTAWOWA LITERATURA:

Poszczególne opracowania można wykorzystać jako podstawowe źródło informacji o dziejach Kwidzyna, a także jako materiał pomocniczy do realizacji niektórych treści podczas wprowadzania programu edukacji „Kwidzyn. Moje miasto”. Poniżej zestawiono opracowania przypisane do poszczególnych treści programu, ale także literaturę wychodzącą poza ścisłą tematykę założeń, myśląc także o nauczycielach i uczniach, którzy „złapią bakcyła” i zechcą pogłębiać własną wiedzę na temat naszej małej ojczyzny. W większości podanych opracowań znajdują się obszerne bibliografie, z pomocą których można poszerzać zakres informacji o Kwidzynie.

PRASA:

„Schody Kawowe” – kwartalnik Kwidzyńskiego Towarzystwa Kulturalnego;
„Kurier Kwidzyński”
„Kurier Powiatu Kwidzyńskiego”
„Puls Kwidzyna”

ŹRÓDŁA DRUKOWANE:

Jan Długosz, *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, ks. 10 (1406-1412), Warszawa 1982
Jan Długosz, *Banderia Prutenorum*, wyd. K. Górski, Warszawa 1958, nr 8
Plebiscyty na Warmii, Mazurach i Powiślu w 1920 roku. Wybór źródeł. Wydali Piotr Sieradzian W., *Zakon krzyżacki i jego państwo w Prusach. Wybór tekstów źródłowych*, pod red. A. Radziwińskiego, Toruń 2005

Stawecki, Wojciech Wrzesiński, *Rozprawy i Materiały Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie*, nr 95, Olsztyn 1986

OPRACOWANIA:

- Badania archeologiczne w woj. elbląskim w latach 1980 – 1983*, pod red. Jana Przały, Malbork 1987
- Barganowski A., Michalik H., *Przewodnik po Powiślu. Powiat Kwidzyński*, Kwidzyn 2007
- Betlejewska Cz., *Kwidzyn, Dokumentacja Historyczno-Urbanistyczna*, t. 1-4, Gdańsk 1997 (maszynopis), archiwum Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku i Powiatowego Konserwatora Zabytków w Kwidzynie.
- Biskup M., Labuda G., *Dzieje Zakonu Krzyżackiego w Prusach*, Gdańsk 1986.
- Błogosławiona Dorota z Mątów*, „Krople Historii” zeszyt 8, Kwidzyn 2005
- Bykowski W., Gonia R., *Dolina Dolnej Wisły. Przewodnik rowerowy*, Świecie 2001.
- Drozdowski E., *Deglacjacja Dolnego Powiśla w środkowym Würmie i związane z nią środowiska Depozycji Osadów*, Prace Geograficzne PAN nr 132, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, 1979
- Gębik W., *Burzom dziejów nie dali się zgnieść*, Gdynia 1967.
- Gębik W., *Chłopcy z Rzeczypospolitej Kwidzyńskiej*, Olsztyn 1968.
- Górnowicz H., *Słownik nazwisk mieszkańców Powiśla Gdańskiego (Dialektu malborskiego t. III)*, Gdańsk 1992
- Haftka M., *Pradzieje Dolnego Powiśla*, Malbork 1976.
- Haftka M., *Zamek w Kwidzynie*, Malbork 1983.
- Herbst S., *Wojna obronna 1655-1660*, [w:] *Polska w okresie wojny północnej 1655-1660*, t. 2, Warszawa 1957.
- Historia Pomorza*, t. II do roku 1815, pod red. G. Labudy, cz. II Pomorze Wschodnie w latach 1657- 1815, Poznań 1984
- Hochleitner J. *Głębia zaufania dzieje życia i kultu błogosławionej Doroty z Mątów Wielkich*, Elbląg 1997
- Hölscher W., Hubatsch W., *Deutscher Städteatlas Marienwerder*, Verlag Altenbeken 1984.
- Karp H.-J., *Kwidzyn i jego mieszkańcy w czasach Doroty z Mątów*, [w:] *Epoka i życie bł. Doroty z Mątów. Materiały I sympozjum dorotańskiego w Kwidzynie*, pod red. J. Wiśniewskiego, Elbląg 1996
- Katedra w Kwidzynie. Tajemnica krypt*, pod red. M. Grupy i T. Kozłowskiego, Kwidzyn 2009
- Kozięłło-Poklewski B., W. Wrzesiński, *Szkolnictwo polskie na Warmii, Mazurach i Powiślu w latach 1919-1939*, Olsztyn 1980.
- Kozłowska M., Kozłowski I., *Objaśnienia do szczegółowej mapy geologicznej Polski*, Arkusz Kwidzyn, Warszawa 1985
- Kwiatkowski S., *Klimat religijny w diecezji pomezańskiej u schyłku XIV i w pierwszych dziesięcioleciach XV w.*, Toruń 1990
- Kranz L., Domasłowski J., *Katedra i zamek w Kwidzynie*, Warszawa 1982.
- Kranz-Domasłowska L., *Katedra w Kwidzynie*, Toruń 1999.
- Ks. Borzyszkowski M. „*Błogosławiona Dorota z Mątów*”, WWD Olsztyn 1984
- Ks. dr J. Wiśniewski, *Dzieje Diecezji Pomezańskiej (do 1360 r.)*, Elbląg 1993
- Ks. dr J. Wiśniewski, *Pomezania. Z dziejów kościelnych*, Elbląg 1996
- Ks. dr J. Wiśniewski, *Kościół i kaplice na terenie byłej diecezji pomezańskiej 1243-1821*, T. I-II, Olsztyn 1999
- Kwiatkowski S., *Klimat religijny w diecezji pomezańskiej*, Toruń 1990.
- Kwidzyn. Dzieje miasta*, pod red. K. Mikulskiego i J. Liguz, Kwidzyn 2004
- Kwidzyn, Z dziejów miasta i okolic*, pod red. A. Wakara, Olsztyn 1982.

- Lietz Z., *Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu w 1920r.*, Warszawa 1958.
- Łukaszewicz B., Wrześniński W., *IV Dzielnica Związku Polaków w Niemczech 1922-1939 (w 60 rocznicę powstania)*, Olsztyn 1982.
- Łęga W., *Ziemia malborska. Kultura ludowa*, Toruń 1933
- Malinowski T., *Katalog cmentarzysk ludności kultury pomorskiej*, Słupsk, t. I, 1979, t. II, 1981, t. III, 1981
- Mikołaj Wodka z Kwidzyna, zwany Abstemius*, Toruń 1926
- Obremska A., *Kwidzyn*, Kwidzyn 2005
- Osadnictwo nad Dolną Wisłą w średniowieczu*, pod red. Stanisława Gierszewskiego, seria wydawnicza Wisła w dziejach i kulturze Polski, Warszawa 1989
- Pamiętnik Tadeusza Tollika rodzzonego w Janowie dnia 12 kwietnia 1898 roku*, opr. J. Bartosiewicz, J. Liguz – Kołakowska, Kwidzyn 2000.
- Pawłowski A.J., *Stare miasto w Kwidzynie w świetle badań archeologiczno – architektonicznych w latach 1994-2001*, Kwidzyn 2002
- Pizuński P., *Poczet wielkich mistrzów krzyżackich*, Gdańsk 1997
- Pleśniarski B., Wróblewska T., *Gimnazjum Polskie i Liceum Ogólnokształcące w Kwidzynie (1937-1939, 1945-1977)*, Gdańsk 1980.
- Powiat kwidzyński, Nasza Mała Ojczyzna*, pod red. M. Wesołowskiego, Kwidzyn 2003
- Radziwiński A., *Biskupstwa państwa krzyżackiego w Prusach XIII-XV w. Z dziejów organizacji kościelnej i duchowieństwa*, Toruń 1999.
- Radziwiński A., *Podziały kościelne, [w:] Państwo zakonu krzyżackiego w Prusach. Podziały administracyjne i kościelne od XIII do XVI w.*, pod. red. Z.H. Nowaka i R. Czai, Toruń 2000.
- Renesans Konkatedry Kwidzyńskiej*, Max Stronno 2002
- Romanow E., *Walory przyrodnicze rzeki Liwy*, Kwidzyn 2001.
- Sikora A., *Nasza przyroda. Województwo elbląskie*, Warszawa 1988.
- Słownik Biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego*, t. 1-4, Gdańsk 1992 - 1997.
- Szostakowska M., *Konsulaty polskie w Prusach Wschodnich w latach 1920-1939*, Olsztyn 1990.
- Śliwiński B., Możejko B., *Herby miast, gmin i powiatów województwa pomorskiego. T. 2*, 2004
- Trzebiatowski K., *Szkolnictwo oraz polska działalność oświatowo – kulturalna na Powiślu w latach 1928-1932*, Kraków 1968.
- Walory krajobrazowe Województwa Elbląskiego*, pod red. A. Kotlińskiego, Warszawa 1994.
- Wiśniewski J., *Dzieje diecezji pomezkańskiej (do 1360 r.)*, Elbląg 1993.
- Wiśniewski J., *Kościóły i kaplice na terenie bylej diecezji pomezkańskiej 1243-1821*, cz. 1, Elbląg 1999.
- Wiśniewski J., *Pomezania. Z dziejów kościelnych*, Elbląg 1996.
- Wiśniewski J., *Zarys dziejów diecezji pomezkańskiej (1243-1525-1821)*, „Studia Pelplińskie”, t. 21/22 (1990/1991).
- Wrześniński W., *Plebiscyty na Warmii i Mazurach oraz na Powiślu w 1920 r.*, Olsztyn 1974.
- Wrześniński W., *Ruch polski na Warmii, Mazurach i Powiślu w latach 1920-1939*, Poznań 1963.
- Wrzosek M., *Kampania 1757 roku w Prusach Wschodnich*, Studia i Materiały do Historii Wojskowości, t. V, 1960
- Wendt Z., *Katrynka. Graniczna struga*, Kwidzyn 2006
- Zawadzki W., *Duchowieństwo katolickie z terenu obecnej diecezji elbląskiej w latach 1821-1945*, Olsztyn 2000.
- Zielony skarbiec powiatu kwidzyńskiego*, pod red. Ewy Romanow, Stowarzyszenie „Eko-Inicjatywa”, Kwidzyn 2007

Literatura niemieckojęzyczna:

- Diehl F., *Marienwerder, Geschichte der Stadt*, Marienwerder 1920.
- Dühning H., *Das Gymnasium Marienwerder. Von der Domschule zur Oberschule*, Würzburg 1964.
- Glauert M., *Das Domkapitel von Pomesanien (1284 -1527)*, [w:] Prussia Sacra, t. 1 (maszynopis w druku).
- Heym W., *Castrum parvum Quidin. Die älteste Burg des Deutschen Ritterordens in Pomesanien*, Marienwerder 1941.
- Heym W., *Castrum parvum Quidin. Die älteste Burg des Deutschen Ritterordens in Pomesanien*, „Zeitschrift des Westpreussischen Geschichtsverein“, H. 70, Danzig 1930.
- Heym W., *Das „Altschlösschen“ in Marienwerder*, „Zeitschrift des historischen Vereins für den Regierungsbezirk Marienwerder“, H. 69: 1933.
- Jahn H., *Chronik der Stadt Marienwerder in Westpreussen*, Marienwerder 1844.
- Marienwerder Westpreussen. Aus dem leben einer deutschen Stadt an der unteren Weichsel*, pod red. O. Gründer, F. Neumann, Celle 1983.
- Mies H., *Die Preussische Verwaltung des Regierungsbezirks Marienwerder (1830-1870)*, Köln 1972.
- Poschmann B., *Bistümer und Deutscher Orden in Preussen 1243-1525. Untersuchung zur Verfassungs-und Verwaltungsgeschichte des Ordenslandes*, Münster 1962.
- Toeppen M., *Geschichte der Stadt Marienwerder und ihrer Kunstbauten*, Marienwerder 1875.
- Übersicht der Bestandteile und Verzeichnis aller Ortschaften des Marienwerderschen Regierungsbezirks*, Marienwerder (1819).
- Wagner U.H., *Die preussische Verwaltung des Regierungsbezirks Marienwerder 1871-1920*, Köln 1982.
- Wernicke E., *Die Geschichte der 72 Grossbürgerhäuser in Marienwerder*, Hamburg 1976
- Wernicke E., *Marienwerder, Geschichte der ältesten Stadt der Reichsdeutschen Ostmark*, Marienwerder 1933.

„Zeitschrift des Historischen Vereins für den Regierungsbezirk Marienwerder“, 59: 1920.

SERIE WYDAWNICZE:

„Krople Historii”, wydawnictwo Kwidzyńskiego Centrum Kultury:

- zeszyt 1 *Kwidzyn zapomniana stolica*
- zeszyt 2 *Dzieje skweru Kombatantów*
- zeszyt 3 *Podkwidzyńskie mosty Wiślane*
- zeszyt 4 *Miasta partnerskie Kwidzyna*
- zeszyt 5 *Ulice Kwidzyna*
- zeszyt 6 *Polskie gimnazjum w Kwidzynie*
- zeszyt 7 *Krwawa sobota internowani 1982*
- zeszyt 8 *Błogosławiona Dorota z Mątów*
- zeszyt 9 *Dzieje kwidzyńskiej koszykówki*
- zeszyt 10 *Przemysł w Kwidzynie*
- zeszyt 11 *Szkoła przy placu plebiscytowym*
- zeszyt 12 *Klub Małej Ojczyzny Kwidzyńskiej*
- zeszyt 13 *Kuźnia nauczycielskich kadr*

zeszyt 14 *Neogotyki w Kwidzynie*
zeszyt 15 *Architektura Katedry w Kwidzynie*
zeszyt 16 *Bocce w Kwidzynie*

„Zeszyty Kwidzyńskie”, wydawnictwo Towarzystwa Miłośników Ziemi Kwidzyńskiej:

Zeszyty Kwidzyńskie nr 1 - *Plebiscyt na Powiślu - 11 Lipiec 1920 Rok*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 2 - *Spacery Po Historii Ziemi Kwidzyńskiej*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 3 - *Historia Myślistwa i Łowiectwa Na Ziemi Kwidzyńskiej, Historia Związku Harcerstwa Polskiego Na Ziemi Kwidzyńskiej*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 4 - *Przyczynki Do Historii Kwidzyna*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 5 - *Konsulat Rzeczypospolitej Polskiej w Kwidzynie w latach 1920 - 1939, Wspomnienia działaczy plebiscytowych*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 6 - *Prabuty*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 7 - *50 Lat Oddziału Miejskiego PTTK w Kwidzynie*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 8 - *Legends Ziemi Kwidzyńskiej*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 9 - *Szkolnictwo Kwidzyńskie 1945 - 1950*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 10 - *Wędrowki Śladami Mennonitów w Dolinie Kwidzyńskiej*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 11 - *Kwidzyn w 1945 Roku*
Zeszyty Kwidzyńskie nr 12 - *Nazwy ulic Kwidzyna, Z historii Kwidzyna i okolic. W kontekście zmian nazw ulic Kwidzyna, Osadnictwo ziemi kwidzyńskiej w świetle nazw osad zaginionych, Nazewnictwo w powiecie kwidzyńskim*

PŁYTY CD:

Posłuchaj o swoim mieście. Teksty z historii Kwidzyna czytają znani polscy aktorzy,
Kwidzyńskie Centrum Kultury 2004

Tożsamość Powiśla – wykład wygłoszony w lutym 2009 roku przez Justynę Liguz

Uwaga:

Warto rozpocząć pracę z programem „Kwidzyn. Moje miasto” od przesłuchania płyt, dołączonych w niniejszym wstępie !!!

Wszystkie pracownia dostępne są w pracowni regionalnej przy Kwidzyńskim Centrum Kultury w Kwidzynie przy ul. Słowiańskiej 13

Dobrym źródłem informacji i pomocy dydaktycznej jest strona Wirtualnego Muzeum Kwidzyna:

www.muzeum.kwidzyn.pl

NOTA O AUTORZE PROGRAMU:

Justyna Liguz urodziła się w 1970 r. w Kwidzynie. W 1994 r. ukończyła studia w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu. W l. 1995 - 1999 rozpoczęła pracę jako nauczyciel historii w Szkole Podstawowej nr 1 w Kwidzynie. W l. 1999 - 2003 uczestniczka studiów doktoranckich na Wydziale Nauk Historycznych UMK w Toruniu, gdzie badania swe koncentruje na zagadnieniach związanych z rozwojem kartografii XVIII i XIX wiecznej oraz katastrem, pod kierunkiem prof. Krzysztofa Mikulskiego. Stopień naukowy doktora uzyskała w 2003 r. Od 2003 roku pracuje jako kierownik pracowni regionalnej przy Kwidzyńskim Centrum Kultury w Kwidzynie, zajmując się popularyzowaniem lokalnej historii ziemi kwidzyńskiej. Od r. 2000, założycielka i prezes Kwidzyńskiego Towarzystwa Kulturalnego a także redaktor naczelny kwartalnika kulturalno-historycznego "Schody Kawowe".

Od wielu lat aktywnie zajmuje się badaniami i popularyzowaniem wiedzy historycznej z zakresu dziejów miasta Kwidzyna. Jest założycielem oraz prezesem Kwidzyńskiego Towarzystwa Kulturalnego- organizacji pozarządowej, działającej od 2000 roku oraz gł. specjalistą ds pracowni regionalnej przy Kwidzyńskim Centrum Kultury w Kwidzynie. Główną dziedziną działalności obu tych instytucji jest popularyzowanie i rozpowszechnianie historii miasta i regionu oraz działalność wydawnicza.